

**GASPAR
HERNÁNDEZ**

*El
radiofonista*

GASPAR HERNÁNDEZ
EL RADIOFONISTA

PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2023

© GASPÀR HERNÁNDEZ, 2023

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3024-1

DIPÒSIT LEGAL: B. 1.741-2023

FOTOCOMPOSICIÓ: AURADIGIT

IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Sumari

1. Crònica d'una alopècia	11
2. Imaginació	31
3. Llibertat d'expressió	45
4. Les oients ideals	67
5. Personatges del meu poble als quals m'hauria agradat entrevistar	87
6. Credibilitat	99
7. Bienvenidos a Gaspar Hernández	117
8. ¡Racionero, Racionero!	133
9. Seria tot un luxe.	167
10. Fer companyia	195

I

CRÒNICA D'UNA ALOPÈCIA

Ara no tens ni un cabell, però quan eres un nen la cabellera era el teu tret distintiu, la part del teu físic de la qual estaves més orgullós. Una mata de cabells arrissats, inhabituals a Olot (per bé que eren idèntics als del teu pare). Els teus companys de classe s'adreçaven a tu amb el sobrenom d'*escarola*. De tant en tant, també et deien *conguito*, però el d'*escarola* era el sobrenom habitual. Que eres massa susceptible a l'opinió dels altres ho demostra que a l'hora de dinar vas avorrir l'escarola i les amanides en general. Tant se valia: l'important no eren els nens de la teva classe, sinó les seves mares.

Cada tarda, a la sortida de l'Escola Pia d'Olot, hi havia mares que elogiaven la teva cabellera: la comparaven amb la del cantant de Boney M. Més

endavant, amb la de Michael Jackson. I, de tant en tant, te la tocaven, la cabellera.

Això sí: abans et demanaven permís. Per acaronar-te els cabells, per ficar-te els dits entre els rínxols. Els comparaven amb els seus, amb les permanents, les que en duïen. Tu coneixies bé les permanents en general, així com els rulons o els bigudins, perquè la teva mare era perruquera. Ella tenia cura dels teus cabells, de mantenir-te'ls nets i brillants, i de tallar-te'ls amb el toc impecable de les tisores, per bé que mai no volies que te'ls tallés gaire. Així continuaves suscitant l'admiració de les mares a la sortida del col·legi.

Mentre t'acaronaven els cabells et feien tot de comentaris agradosos. Quin nen més maco, et deïen. Tu sí que ets un bon nen (en comparació amb els seus fills, tu eres un bon nen). També et preguntaven quin xampú utilitzava la teva mare, quin suavitzant. No tenies respostes. L'únic que feies era somriure i tancar els ulls mentre notaves el tacte d'aquells dits amorosos i maternals, uns dits que feien olor de perfum, però també de tabac. T'agradaven totes les olors, perquè t'agradaven totes les mares, unes dones madures que sabien de què anava la vida, a diferència dels galifardeus dels seus fills, que només tenien pardals al cap.

—Què, ja t'han tocat l'escarola? —et pregun-

taven els teus companys. En el fons, n'estaves convençut, et tenien enveja.

Quan al cap dels anys vas anar perdent els cabells, de forma progressiva i alhora implacable, vas voler creure que la ràdio n'era la responsable. Havies sigut un locutor precoç. Havies començat als nou anys a l'emissora que el teu pare, electricista, t'havia muntat dins una capsa de sabates (Ràdio Les Tries). Havies continuat dels onze als catorze anys a l'emissora del teu poble (Ràdio En Bas), als catorze anys havies entrat a Ràdio Olot i als vint-i-un a Catalunya Informació i a Catalunya Ràdio. Durant tots aquells anys de locució havies fet un gest rutinari, al qual mai no havies donat importància, però que potser havia contribuït a la teva alopecía: treure't i posar-te els auriculars. Milers de vegades, milers de dies. No descartes que la cinta de plàstic dels auriculars AKG, en fregar-te el crani, t'hagués anat fent perdre cabells. Al final vas imitar Josep Cuní, un dels teus locutors de referència, i te'ls vas col·locar de manera que la cinta dels auriculars et quedés al clatell. Però va ser massa tard.

De tota manera, la hipòtesi més plausible és que la caiguda l'haguessin provocat l'estrès i l'adrenalina: durant molts anys vas estar-hi enganxat, talment com una addicció. Has de reconèixer que sempre

havies sigut un nen lent com una tortuga, i per això t'atreia el contrari, allò que et mancava, la nerviositat: l'activitat frenètica del periodisme, de les redaccions, el telèfon que no parava de sonar, les veus exaltades després d'una exclusiva, d'una notícia d'última hora. Durant molts anys, en el teu dia a dia a la redacció d'informatius, et feia la sensació que alguna cosa summament important estava a punt de passar, i que amb una mica de sort tu la podries transmetre en directe. Quins nervis!, pensaves mentre imprimies a correuita un teletip, abans d'anar-lo a locutar a l'estudi, esbufegant, controlant la respiració a fi que no se sentís per antena. Et prenies molts cafès per poder aguantar jornades de dotze i catorze hores diàries, de matinada, quan vas començar a treballar a Catalunya Informació, coincidint amb la seva inauguració l'any 1992. Eres el més jove de l'emissora i et feia l'efecte que havies de pagar un preu per poder-hi enraonar, fer totes les guàrdies i els pitjors horaris, ja que locutaves notícies de matinada, sis hores seguides, de la una de la matinada a les set del matí, per bé que abans i després treballaves a la redacció. Amb tot, quan t'havies de sacrificar més —durant la teva infància havies après bé aquest concepte, el de sacrifici— era durant el directe, ja que havies d'estar sis hores seguides enraonant, només amb una pausa de dos o tres minuts cada mitja hora, a

cada *formatge*, com anomenàveu les franges informatives. Aquell temps estava dedicat als esports, enregistrats en un cartutx de cinta magnetofònica, i et servien —els esports, els dos o tres minuts de pausa— per anar corrents al lavabo, o a la màquina expenedora a buscar l'enèsim cafè, que evitaria que t'agafés son. Un dia vas haver d'anar a urgències de l'Hospital Clínic: els budells se't recargolaven de dolor. El metge et va receptar Buscapina. Havies de reduir el consum de cafès.

Però tot aquell estrès tenia un altre *efecte col·lateral*, com en dèieu en l'argot informatiu: la caiguda dels cabells. Una caiguda lenta, que passava desapercibuda i que tu podies anar dissimulant. No pas de la manera amb què ho feia un polític basc de l'època, que es deixava els cabells dels costats llarguíssims per tapar la closca d'esquerra a dreta. A tu els rínxols et permetien anar fent la viu-viu, ja que per sort els tenies cargolats d'una manera selvàtica i espessa —cada cop menys espessa— que impedia que se't veiés la pell del crani, una pell una mica greixosa que podia trobar-se en el rerefons de la teva alopecía, segons el dermatòleg a qui vas anar a veure, de la Clínica Corachan. Feies mans i mànigues per frenar la caiguda. El dermatòleg, un home que a tu et feia l'efecte que s'havia implantat cabells de plàstic, com de nina, s'entusiasmava cada cop que et sor-

tien pèls nous. Uns pèls esquifits, microscòpics, que ell mirava amb una lupa, i que segons et deia s'anirien fent gruixuts. No va arribar a passar mai. També vas anar a un centre d'un jugador del Barça que ofería remeis per aturar l'alopecía. Et vas gastar molts diners en tractaments que incloïen no només Minoxidil sinó l'estimulació dels fol·licles pilosos mitjançant uns petits ferros calents que unes esteticistes et passaven pel cuir cabellut. Tenies l'esperança que aquell tractament et faria sortir més cabells, o que almenys evitaria la caiguda dels que et quedaven.

Però en aquella època vas fer el teu primer directe important, a Catalunya Informació, la teva primera transmissió en directe, i vas perdre una enorme quantitat de cabells.

Va ser el 27 de març de 1994, un diumenge de Rams. Maria Àngels Feliu, la farmacèutica d'Olot, va ser alliberada després d'haver estat segrestada 492 dies, el segrest més llarg que hi havia hagut mai a l'Estat espanyol sense una motivació terrorista. Quan es va saber la notícia, el teu cap, Joan Maria Clavaguera, et va demanar si podies anar a Olot a cobrir la roda de premsa que protagonitzaria la farmacèutica, i si havia pensat en tu i no pas en qualsevol altre redactor era perquè tu havies crescut a la Garrotxa i coneixies bé el cas. I, en efecte, aquell *background* t'havia servit durant la

transmissió, ja que havia durat hores, perquè hi havies anat a primera hora del matí, molta estona abans que la farmacèutica fes declaracions. I, tossut de mena com eres —i volent demostrar que podies sostenir un directe durant el temps que calgués—, no vas fer el que s'acostumava a fer en aquestes ocasions, «tornar la connexió als estudis centrals», en dèieu, a l'espera que comencés una roda de premsa, sinó que vas continuar parlant i parlant, com si volguessis entrar a formar part del llibre Guinness dels rècords.

Per fer temps vas explicar que els captors havien deixat la farmacèutica de matinada, a prop de la benzinera Els Xops, de la carretera N-152, a Lliçà de Dalt. Vas explicar que el treballador de la benzinera havia pensat que estava davant d'una indigent, no només pel seu estat físic —amb prou feines podia caminar—, sinó perquè anava vestida amb un xandall, abrigada amb una manta bruta, i perquè li havia demanat vint-i-cinc pessetes per comprar una Coca-Cola. Però de seguida la farmacèutica li havia dit el seu nom i cognom i el seu DNI, i li havia ensenyat els dos o tres anells d'or que duia, perquè el treballador s'adonés que de captaire res de res. Vas explicar com dos agents de la Guàrdia Civil van dur la farmacèutica a l'Hospital de Sant Pau, perquè li fessin un reconeixement mèdic, i també vas explicar que, un cop a

Olot, havia declarat durant dues hores davant el jutge que portava el cas. En aquella època hi havia dos homes a la presó acusats del «segrest i assassinat» de la farmacèutica, un error de la investigació al qual diferents testimonis anònims van fer referència per antena, quan els vas entrevistar durant la teva transmissió en directe des del carrer on vivia Maria Àngels Feliu. Si volies continuar la transmissió havies d'entrevistar algunes de les persones que s'havien congregat al carrer Pere Lloses, homes i dones expectants que volien veure la farmacèutica amb els seus ulls i que duïen tortells a la mà, palmes, rams de llorer.

—Però avui ningú no se'n recorda, de la palma —et va dir una olotina.

Vas entrevistar l'alcalde d'Olot, Pere Macias, amic de la família, i també l'exalcalde Arcadi Calzada, que et va dir que a Olot el dia de Rams històricament hi passaven fets importants, com el terratrèmol que havia tingut lloc feia anys i panys. Avui n'hem tingut un altre, de terratrèmol, va declarar Calzada, visiblement emocionat, una emoció que se't va contagiar i que et va esperonar a continuar aquella transmissió, fins a l'extrem que no volies que s'acabés mai. Estaves neguitós i alhora il·lusionat, perquè per primera vegada transmeties no només un fet històric, sinó una bona notícia, i per al periodisme les bones notícies no

acostumaven a ser notícia. A la fi vas tenir Maria Àngels Feliu davant per davant, i et va cridar l'atenció el seu rostre pàl·lid i demacrat, i la jaqueta negra que duia (li anava gran). Va fer una roda de premsa improvisada. Va dir que els seus fills no l'havien reconeguda. Va agrair a la ciutat d'Olot el suport i les mostres d'afecte. Va criticar els mitjans de comunicació que havien titllat Olot de poble, quan Olot no és un poble, va dir, sinó una ciutat. I, pel que fa al seu calvari, va reconèixer que havia resat cada dia: he resat molt, va declarar. Una salve cada dia. De vegades renegava de Déu, però després tornava a confiar-hi. Per acabar, va fer esment d'un detall aparentment menor, però que a tu et quedaria gravat a la memòria: aquells mesos havia aguantat gràcies a la valeriana. No havia pres barbitúrics.

—Només aspirines, algun Voltarén i, sobretot, valeriana.

Durant els mesos següents te'n vas començar a comprar, de valeriana, perquè vas constatar que després de la tensió d'aquell directe havies perdut molt de cabell. A tu et va afectar, aquella pèrdua, no ho pots negar. Però era risible en comparació amb tot el que s'anava sabent del captiveri de la farmacèutica (havia estat en unes condicions inhumanes, en un *zulo* a Sant Pere de Torelló, un forat sota terra que il·luminava amb un encenedor i

una espelma, sense poder ni estirar les cames, dormint en un matalàs mullat, fent les seves necessitats en un cubell i amb l'única companyia d'un aparell de ràdio a través del qual va saber que la donaven per morta), i per tant tu no et podies queixar, ja que perdre els cabells no era res en comparació amb el calvari de Maria Àngels Feliu. No obstant això, havies d'assumir que si en el futur feies gaires transmissions com aquella, et quedaries pelat com una bola de billar.

No vas frenar la caiguda, però la vas alentir, i durant una època et feia la sensació que ho aconseguies mitjançant la teva força de voluntat, el teu esforç, el mateix que t'havia permès estudiar, treure bones notes i alhora treballar a les teves emissores de ràdio preferides. Tenies molt present que en aquesta vida tot s'aconsegueix a base d'esforç i tenacitat; així t'havien educat a casa teva i a l'escola. Els teus pares sempre s'havien fet un fart de treballar: el teu pare podia sortir de casa a qualsevol hora de la matinada després de rebre una trucada de Can Riera o de Frigorífics Garrotxa, dues de les fàbriques per a les quals feia manteniment elèctric, i la teva mare sempre havia fet jornades maratonianes com a perruquera i, abans, cosint jerseys a casa. I ara, encara que el de la cabellera pogués semblar un tema menor (però continuava sent la

part del teu físic de la qual estaves més orgullós, per no dir l'única part del teu físic que t'agradava, i a favor teu has de dir que encara no s'havia posat de moda dur els cabells rapats, i que hi havia nois que ho passaven molt malament pel fet de quedar-se calbs), feies mans i mànigues per preservar el que et quedava de cabellera. Vas continuar els tractaments contra l'alopecà del jugador del Barça, i vas anar experimentant amb tota mena de xampús, locions hidroalcohòliques i productes anticaiguda que et recomanava la teva mare. I vas anar fent la viu-viu. Fins que l'11 de setembre de 2001 ho va canviar tot.

Aquell dimarts tenies una guàrdia a Catalunya Ràdio, eres el responsable de les notícies que sortissin per antena, que en principi havien de ser els actes commemoratius de cada any: havien començat al matí amb l'ofrena floral al monument a Rafael Casanova i havien de continuar a la tarda amb la manifestació. Vas arribar a la redacció a tres quarts de tres de la tarda, la teva guàrdia començava a les tres, t'agradava arribar amb temps de sobres als llocs, també a la feina, perquè així evitaves estressar-te i, de retruc, que et caiguessin més cabells. Mentre seies a la teva taula vas veure, al lluny, en un monitor de televisió, unes imatges que et van cridar l'atenció: segons la cadena CNN podien ser les imatges d'una avioneta que s'havia estavellat,

per accident, contra una de les Torres Bessones. En sortia molt de fum. Hauries d'incloure la notícia al butlletí de les tres. Al cap d'una estona es va saber que havia sigut el vol 11 d'American Airlines, que viatjava de Boston a Los Angeles, el que havia colpejat la torre nord del World Trade Center. Vas trucar al cap d'informatius i li vas demanar permís per interrompre l'emissió i començar a fer un programa especial sobre aquells atemptats, perquè sí, ara ja podíeu parlar d'atemptats, després que a les tres i tres minuts de la tarda s'hagués estavellat el segon avió contra la torre sud del World Trade Center. Vau ser la primera emissora de ràdio a emetre un monogràfic sobre l'11-S. Tu mai no havies estat tan nerviós.

Tanmateix, aquells nervis et feien donar el millor de tu, o sigui que no eren uns nervis que et fessin la guitza ni que et tenallessin, al contrari, era gràcies a aquells nervis que podies anar informant de les notícies al mateix temps que s'anaven succeint, amb seguretat en tu mateix, una seguretat granítica que havies après dels periodistes nord-americans, que, de fet, sempre havien enraonat com si el món estigués a punt d'acabar-se, amb una veu en què hi havia urgència i transcendència i alhora aplom. Vas transmetre en directe l'esfondrament dels dos gratacels del World Trade Center (recordes els deu segons que la torre sud va

trigar a caure), vas informar que un altre avió s'havia estavellat contra el Pentàgon, i el vol 93 de United Airlines, en un camp prop de Shanksville, a Pennsilvània. Vas donar pas una vegada i una altra a la corresponsal a Washington Diana Negre, que anava repetint que la realitat superava la ficció, un tòpic que no per ser tòpic deixava de ser cert. Vas establir connexions amb les corresponsalies de les principals capitals del món; la primera corresponsal a utilitzar la paraula *horror* va ser la de París, Montserrat Casals, i després totes s'hi van anar afegint; no hi havia qualificatius per a aquella tragèdia, *horror* era la paraula que més es repetia, però també *desconcert*, *pànic* i *apocalipsi*. Al llarg de la tarda vas poder establir connexió telefònica amb Nova York: encara no hi havia telèfons mòbils ni xarxes socials, i molts oients s'interessaven per familiars o coneguts seus que es trobaven a Manhattan. L'equip de producció procurava trobar corresponsals improvisats que aportessin dades sobre el terreny, un terreny que feia pudor de metall cremat, goma i carn. Vas entrevistar unes quantes vegades el portaveu del Casal Català de Nova York, però també l'economista Xavier Sala i Martín, col·laborador habitual dels teus programes, i a l'estudi analitzaven la situació els comentaristes de política internacional Pere Vilanova i Vicent Partal, qui va arribar a dir que no calia descartar que estiguéssim a

l'inici de la Tercera Guerra Mundial. Va ser després d'aquella afirmació, i de veure per primera vegada a través del monitor persones recobertes per una capa de cendra que caminaven com zombis enmig d'una nebulosa grisa de pols i ciment —*zombis* també va ser una de les paraules més repetides—, que vas prendre consciència que la tensió d'aquell directe t'estava passant factura, no només perquè feia estona que el cor et bategava com un timbal i tenies la boca seca —ningú no t'havia pogut portar aigua—, sinó perquè tenies una suor freda a bona part del cos. Recordes que vas utilitzar un mocador blanc per eixugar-te la suor del front. I quan amb el mateix mocador, després de treure't els auriculars AKG, et vas eixugar el cap, vas constatar que hi havia quedat enganxada una quantitat impressionant de cabells (el mocador havia quedat negre). Mai no havies perdut tants cabells de cop, en qüestió d'hores.

Quan vas acabar el programa especial, sis hores després d'haver-lo començat, vas respirar fondo i, ara sí, vas poder anar a la font d'aigua del lavabo a beure i refrescar-te. En sis hores no havies pogut ni anar un moment al lavabo, ja que no havies parat d'enraonar; pel fet de ser una emissió improvisada no hi havia hagut espais de publicitat ni pauses. Així doncs, a les deu en punt vas anar al lavabo, i va ser davant el mirall que per primer cop vas

veure la teva closca sense cabells. Una anècdota ridícula, la dels cabells, en comparació amb el que acabava de passar als Estats Units. Una vegada més, et senties culpable pel fet de pensar en el teu aspecte personal al final d'un dia històric i, per a més inri, tràgic.

Les setmanes següents vas haver d'assumir la teva nova condició de calb. I, com si busquessis alguna mena de consol, vas dir-te que sort n'havies tingut, dels cabells, de tenir-ne encara l'II-S: havia sigut una mena d'amulet que t'havia ajudat a tenir seguretat aquell dia excepcional, el moment més culminant de la teva trajectòria professional com a periodista d'informatius. A partir de llavors, tot i que vas presentar els principals informatius de l'emissora, vas prendre consciència que aquella part de tu segura d'ella mateixa —que deia les coses amb convenciment— havia desaparegut per sempre més.

Et ve a la memòria un últim record, un de vint-i-un anys abans. De quan tenies nou anys i els nens de l'Escola Pia et preguntaven si les seves mares ja t'havien tocat l'escarola.

Cada tarda, a l'hora de plegar, dos quarts de sis, eres el primer a aixecar-te del pupitre, el primer a fer-te la motxilla, a endreçar els llibres de text, l'estoig amb els colors Alpino, amb els bolígrafs Bic,

amb les gomes d'esborrar Milan, i el primer a baixar corrent les escales per arribar a la porta abans que els teus companys i poder-te deixar acaronar la cabellera per les seves mares.

La teva, de mare, que com a bona perruquera hi entenia, t'havia dit que en realitat el que t'estaven fent les mares era un massatge capil·lar. Però tu tenies el convenciment que elles se'n devien estar fent un altre, de massatge, mentre et tocaven l'escarola, ja que els seus rostres traspuaven dolcesa, fins i tot gust, com si els provoqués plaer el tacte dels teus rínxols.

Van passar els mesos. A l'hora de plegar va augmentar l'entusiasme de les mares. Devien haver fet circular el boca-orella, perquè a la sortida del col·legi cada cop eren més les mares que volien tocar-te la cabellera. Tantes, que de vegades es formava una cua (arribava fins a la xurreria de la cantonada). En els rostres de les mares ja no només hi havia dolcesa sinó també neguit: algunes havien deixat el cotxe mal aparcats, en doble fila. De tant en tant senties alguna discussió: pels cotxes mal aparcats, però també perquè alguna mare havia passat davant d'una altra, sense respectar l'ordre de la fila. El seu neguit se't contagiava, t'atabalaves: massa soroll, massa mans, massa contacte físic. Una cosa era que t'acaronessin els cabells quatre o sis mans, a tot estirar, i una altra de ben diferent

era que et toquessin desenes de mans, una multitud que et va acabar sufocant.

Va arribar un dia que ja no vas ser el primer a sortir de l'aula, i ja no vas baixar corrent les escales. Vas començar a fer el ronsa, i, un cop a la porta de la plaça Clarà, vas fer mans i mànigues perquè les mares no et veiessin. Vas començar a covar el següent pensament: «Tant de bo em quedí calb. Si perdés tots els cabells ja no seria el centre d'atenció, i podria passar desapercbut».